

LAD FORDOMME VÆRE FORTID

- DISKRIMINATION AF PERSONER MED JØDISK BAGGRUND

Denne lærervejledning indeholder en begrebsliste samt arbejdsspørgsmål og perspektiveringer. Undervisningsmaterialet omhandler jøder som minoritetsgruppe, men materialet kan bruges til at brede emnet ud til at omfatte andre minoriteter i en perspektivering.

Materialet kan bruges alene, eller det kan bruges i sammenhæng med forløb, der har fokus på antisemitisme, holocaust eller jødeforfølgelser gennem historien.

FORMÅL:

At lærer og elever snakker sig ind på emnet fordomme, minoriteter og jøders plads i samfundet som minoritet. Spørgsmålene lægger op til at inddrage begreber som antisemitisme, fordomme, minoritet og majoritet. Begreberne kan herefter bruges i analysen af de to case-videoer. Samtalen om fordomme og diskrimination kan fungere som led i læreplanernes fokus på almindelse, demokratiforståelse og samfundsudvikling.

FAG: Undervisningsmaterialet kan anvendes i fagene religion, historie, samfundsfag, dansk eller i tværfaglige forløb.

INTRODUKTION:

I løbet af nyere tid har vi set hændelser, der viser, at antisemitismen flere steder er stigende i Europa. Hærværk på jødiske gravpladser, tilråb og chikane er eksempler på den diskrimination, jøder oplever – blot fordi de er jøder. Diskrimination mod jøder kan også opstå i helt almindelige hverdagssituationer: Blandt venner, kollegaer, studiekammerater eller i sammenhænge, hvor den jødiske identitet kommer i fokus.

De to små film i materialet sætter fokus på diskriminationen af jøder i et nutidigt, hverdagsperspektiv. Filmene viser hvordan jødiske minoriteter kan blive udsat for krænkelser grundet de fordomme, der fortsat flourerer i samfundet, og som ofte har rod i usande myter. Filmene kan bruges som afsæt til at italesætte fordomme i samfundet og diskutere, hvordan majoritetssamfundet kan komme disse fordomme til livs.

BEGREBER

ANTISEMITISME:

Den internationale definition på antisemitisme er formuleret af IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance): *“Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund”*.¹

Definitionen er omdiskuteret, da antisemitisme også kan indbefatte had rettet mod 'ikke-jøder'. Dette skyldes, at IHRA arbejder med en ortodoks definition af hvem, der er jødisk. I den ortodokse tradition er man jøde, hvis ens mor er jøde - og derfor ikke, hvis det kun er ens far. Antisemitisme skelner dog ikke mellem disse definitioner, hvorfor hadet rettes mod alle af jødisk herkomst.

KRÆNKELSE:

Definitionen på en krænkelse kan i nogle tilfælde være vanskelig, da det ofte er den enkeltes egen oplevelse, der er afgørende. Et forsøg på en definition er, at en krænkelse er en overskridelse af en andens grænser, hvad enten det er mobning, chikane eller overgreb.

---

¹ <https://www.holocaustremembrance.com/da/nod/e/196>

² <https://dkr.dk/vold-og-voldtaegt/fakta-om-hadforbrydelser/>

HADFORBRYDELSE:

Hadforbrydelser udspringer af had eller fjendtlighed mod bestemte grupper. Ofte skyldes en hadforbrydelse offerets race eller etniske oprindelse, religion eller seksuelle orientering. Forbrydelserne er motiveret af fordomme.²

RELIGIONSFRIHED:

Retten til frit at udøve sin religion og gudsdyrkelse. Religionsfriheden er sikret af Grundlovens §67, hvor borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke deres tro på den måde, der stemmer overens med deres overbevisning. Udøvelsen af bestemte ritualer eller praksisser er det eneste, der kan begrænses ved lov (ex forbud mod religiøse symboler i det offentlige rum).

DISKRIMINATION:

Begrebet diskrimination anvendes ofte i betydningen forskelsbehandling, der medfører, at en person kan blive mødt med fordomme eller behandles ringere end andre³. Forskelsbehandlingen er usaglig, og det vil sige, at forskelsbehandlingen ikke kan retfærdiggøres ud fra et objektivt grundlag.

FORDOMME:

At have fordomme betyder, at man har dannet sig en mening om en person, en gruppe eller et sted på forhånd. Alle mennesker har fordomme, men fordomme kan udfordres. Fordomme bygger ofte på uvidenhed og på forestillinger om, at visse personer gør nogle bestemte ting eller er på en særlig måde. Fordomme negative forestillinger, og de sætter personerne, de vedrører, i et dårligt lys.⁴

³ Institut for menneskerettigheder (<https://menneskeret.dk/emner/ligebehandling/diskrimination>)

⁴ <https://folkedrab.dk/artikler/fordomme>

MINORITET:

En befolkningsgruppe der indgår i en asymmetrisk relation til majoriteten, da de bryder med de normer majoriteten har fastsat (eks. etnicitet, hudfarve, religion, levevilkår seksualitet ect.). Det er derfor ikke altid antal, der er den bestemmende faktor. Det er i stedet det relationelle magtforhold mellem minoriteten og majoriteten, der er afgørende. Dog spiller antal ofte en central rolle i dette magtforhold.

MAJORITET:

Den befolkningsgruppe der har magten til at bestemme de fælles normer. I de fleste tilfælde udgør majoriteten flertallet, men der findes også eksempler, hvor dette ikke gør sig gældende: Sydafrikanere med Europæisk baggrund opfattes som en majoritet, selvom de kun udgør en lille del af befolkningen, da de er øverst i magtrelationen.⁵

ØVELSE 1: (CIRKA 30 MIN)

Snak med din sidemand om begrebet *fordomme*.

1. Hvad betyder ordet?
2. Hvilke fordomme kender I om jøder?
3. Hvorfor tror I, at fordomme opstår?
4. Er der nogle fordomme, der er værre end andre?
5. Er det nemmere at have fordomme eller tale nedsættende om en gruppe af mennesker, man aldrig har mødt? Hvorfor/hvorfor ikke?
6. Hvilke konsekvenser kan fordomme have?

Skriv alle fordomme op på tavlen, så de kan bruges senere hen efter analysen. Saml op på spørgsmålene i plenum.

ØVELSE 2: ANALYSE AF VIDEOER (CIRKA 30 MIN)

Del klassen ind i grupper af 4-5 elever. Halvdelen arbejder med "Det er ikke sjovt for alle" mens den anden halvdel arbejder med "Stå sammen om forskelligheden".
Saml op på filmene i fællesskab.

"DET ER IKKE SJOVT FOR ALLE"

1. Genfortæl scenen – hvordan ændrer stemningen sig undervejs?
2. Beskriv udviklingen i samtalen, og noter de fordomme, der kommer til udtryk.
3. Hvorfor tror du, at pigerne spørger om baconens betydning? Er tonen nysgerrig eller anklagende?
4. Synes du, at venindernes spørgsmål er krænkende? Hvorfor/hvorfor ikke?
5. Hvorfor synes fødselsdagsbarnet ikke, at det er sjovt?
6. Hvordan er magtforholdet mellem veninderne og fødselsdagsbarnet?
7. Kan man diskriminere eller krænke, selvom det er for sjovt?
8. Hvad ville du gøre, hvis du selv var i den situation?
9. Er der forskel på at blive diskrimineret af nogen man kender over for nogle man ikke kender?

"STÅ SAMMEN OM FORSKELLIGHEDEN"

1. Genfortæl scenen – hvordan ændrer stemningen sig undervejs?
2. Hvad symboliserer Davidsstjernen?

---

⁵ Helen Krag, 2007. "Mangfoldighed, magt og minoriteter - introduktion til minoritetsforskningens teorier", Forlaget Samfundslitteratur.

3. Hvordan reagerer drengen med det mørke hår?
4. Hvorfor tror du, at han spørger om halskæden? Hvordan forstår du hans spørgemåde? Er den anklagende eller nysgerrig? Tror du han har fordomme om jøder?
5. Hvad ligger der i spørgsmålet: "Hvorfor skal du vise den frem på den måde?"
6. Hvordan handler de andre drenge i rummet? Hvorfor?
7. Synes du, det er vigtigt, at personer med minoritetsbaggrund kan vise deres identitet frem?
8. Hvad ville du gøre, hvis du selv var i den situation?
9. Er der forskel på at blive diskrimineret af nogen man kender over for nogle man ikke kender?

IDEER TIL PLENUMDISKUSSION: (CIRKA 30 MIN)

- Saml op på arbejdsspørgsmål til analysen.
- Undersøg, om de fordomme, der kommer til udtryk i de to cases, er nogle eleverne selv har nævnt tidligere?
- Tal om, hvordan fordomme kan reproducere. Hvordan er venindernes fordomme om eksempelvis *den nærige jøde* et udtryk for en struktur, der viderefører en antisemitisk tradition? *Fordommen om den nærige jøde stammer helt tilbage fra middelalderen, hvor det var forbudt for kristne at udlåne penge, og derfor begyndte en del jøder at arbejde som pengeudlånere. Da kirken tillod kristne at låne penge ud, forsøgte mange kristne pengeudlånere at komme af med deres jødiske konkurrenter ved at beskyldte dem for at tage høje renter og være grådige.* Læs mere her: <https://folkedrab.dk/artikler/intolerance-over-for-joeder> eller her: <https://joediskinfo.dk/skoletjeneste/undervisningsmateriale/myter>
- Diskuter, hvordan fordomme i sidste ende kan udvikle sig til fjendebilleder, der har været grundlag for jødeforfølgelser og i værste fald masseudryddelser.
- Bed eleverne komme med bud på, hvordan man kan forebygge antisemitisme.

MULIGE PERSPEKTIVER:

- Er det mediernes skyld, at nogle grupper portrætteres på en bestemt måde?
- Er der andre minoriteter i samfundet, der kan være udsat for diskrimination? Hvilke?
- Hvordan kan man nedbryde fordomme?
- Tror eleverne, at det er muligt at sameksistere fredeligt side om side?

Vil du have mere inspiration til forløb om emnet kan du kigge her:

- www.joediskinfo.dk
- www.folkedrab.dk
- www.jewmus.dk
- DIIS: https://www.diis.dk/files/media/publications/publikationer_2015/forskellighed_og_fordomme.pdf